No. 955 Zaterdag 19 April 1902. 19de Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD

PLEIN CONCORDIA N°. 129, PIETERMAAI.

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 18 April.

De Sigarettenfabricatie op Curaçao.

(*Ingezonden.*)

Vervolg.

Erkentelijk blijven wij de redacties van *El Imparcial* en *De Vrijmoedige* voor de ongezochte gelegenheid ons geboden, de goede beginselen van een gezonde staathuishoudkunde omtrent *Vrijhandel en Protectionisme* uiteen te zetten en aldus de openbare meening weer in het rechte spoor terug te leiden.

Vooraf moet ons nog de verklaring van het hart, dat wij ook met dit tweede artikel geenszins de bedoeling hebben, op de beslissing van de Commissieleden vooruit te loopen, noch eenige invloed daarop te oefenen, veel minder ons gevoelen aan HEd. op te dringen. Wij staan geheel aan de zijde van de redactie van de *Amigoe di Curaçao*, waar deze in het nummer van 5 April zegt: De Commissieleden „zullen wel weten wat hun te doen staat en wij behoeven HEd. niet voor te lichten;" — ook wij zijn ten stelligste overtuigd, dat de Commissie „na de particuliere belangen onderling vergeleken te hebben wel de algemeene zal behartigen tot nut van onze kolonie," omdat ook wij „het volste vertrouwen" stellen in deze Heeren, te meer nog nu het overduidelijk blijkt, dat deze commissie zoo onpartijdig mogelijk is samengesteld, en zeer zeker bevoegd om een billijke beslissing te nemen. En daarom ook zullen wij deze respecteeren, niet alleen als een *officieele*, maar ook als een *rechtvaardige* beslissing, ook in geval dit oordeel geheel of gedeeltelijk van ons gevoelen zou afwijken.

Om geleidelijk voort te gaan, zullen wij behandelen:

1°. de invoer van de buitenlandsche sigaretten,

2°. de sigarettenfabricatie in onze kolonie,

3°. in hoever het nuttig of noodzakelijk is, over te gaan tot protectie van het inlandsch fabrikaat.

* *
*

I. Welke sigaretten worden hier ingevoerd?

Dit zijn de Havanna-sigaretten, bekend onder het merk *La Legitimidad* van den fabrikant Prudencio Rabell, Habana. Dit soort, en dit alléén is zoowel hier als in Venezuela het eenig „gewilde", de echte „picadura." Zij zijn zoozeer bij de rookers in trek, dat, toen tijdens den Spaansch-Amerikaanschen oorlog de uitvoer van deze sigaretten ophield, de prijs van de weinigen, die sommige importeurs alhier nog in voorraad hadden, van 10 cts. tot 25 cts. per pakje steeg; desniettegenstaande vonden zij nog geregeld koopers. Ook in Venezuela wordt dit soort verre geprefereerd boven het eigen fabrikaat.

Een Engelsche maatschappij: „ THE HENRY CLAY AND BOCK & CO. LIMITED" is door aankoop eigenares geworden behalve van de bovengenoemde "*La Legitimidad*" van Rabell, ook nog van de volgende sigarettenfabrieken in Havanna: *La Hidalguia, La Imperial, La Española, Flor de Habana, Flor de Naves, Flor de Pedro Roger, La Corona*, enz.

Deze „trust" is de eenige firma van Havanna die hier sigaretten importeert. Ook de meeste Havanna-sigaren worden in onze kolonie van die firma betrokken. Door het kapitaal, waarover deze maatschappij beschikt, en de ontzaggelijke hoeveelheden sigaretten, die ze fabriceert en uitvoert, is zij in staat haar fabrikaat tegen een betrekkelijk geringen prijs af te leveren, en daarenboven nog buitengewoon voordeelige condities op een minimum hoeveelheid 's jaars aan de groot-importeurs toe te staan.

Om billijk te oordeelen, mag men vooral niet dezen handel in Havanna-sigaretten op ons eiland onderschatten. Het is een niet te weerspreken feit, dat deze groot is, grooter dan velen zelfs bij benadering zullen gissen. Van geen enkel artikel bestaat dan ook op het oogenblik in Curaçao zulk een levendigen in- en uitvoer, van geen enkel zulk een groote omzet, met geen enkel worden zulke goede zaken gedaan. Dit mag gewis wel in aanmerking komen, vooral met het oog op de algemeene malaise, die hier in onze kolonie heerscht.

Om de uitgebreidheid van dezen handel te bepalen, kan het officieel koloniaal verslag ons slechts onnauwkeurige gegevens verstrekken.

Aan sigaren en sigaretten werden in Curaçao ingevoerd:

	hoeveelheid (stuks en pakjes)	waarde
1898	877.900	ƒ 18,426
1899	1.153.275	24.608
1900	1.389.570	67,069

Zooals men ziet, zijn de hoeveelheden sigaren en sigaretten niet *elk afzonderlijk* gespecificeerd, zoodat men uit dit verslag geen zuivere, nauwkeurige berekening voor de sigaretteninvoer *alléén* kan opmaken. Wel valt er een groote vooruitgang in 1900 waar te nemen, vooral wat de *waarde* betreft; maar de toename van de *hoeveelheid* is er zoo weinig aan geevenredigd, bovendien is de dubbele classificatie van *stuks en pakjes* (??) zoo erg onpractisch, dat eerst hierover wel meer licht mag ontstoken worden, vooraleer deze opgave ons met zekerheid den weg kan wijzen tot een meer nauwkeurige kennis van het punt in kwestie.

Doch er is nog een andere reden om de juistheid van deze officieele statistieken in twijfel te trekken. Men heeft ons verzekerd, dat ongeveer een half jaar geleden één enkele groothandelaar op dit eiland voor een waarde van ±ƒ13,000 van dit artikel in voorraad had. Er zijn hier misschien tien firma's, die deze sigaretten in meer of mindere hoeveelheden invoeren, en het is bekend, dat minstens een tweetal elk de minimum-hoeveelheid per jaar (waarvan hier boven sprake was) ter waarde van 10,000 dollars uit Havanna betrekken. Op grond van deze gegevens gelooven wij niet te overdrijven, wanneer het totaal kapitaal, wat hier in onze kolonie jaarlijks aan Cubasigaretten wordt omgezet op ± ƒ100,000 schatten.

Het is wel overbodig hierbij op te merken, dat slechts een zeer klein gedeelte in onze kolonie wordt opgerookt, het grootste gedeelte is wederom bestemd voor export naar Venezuela.

Tegenover zulke bijna ongeloofelijke cijfers is het licht begrijpelijk, dat den Curaçaoschen handelslui de schrik en angst om het hart slaat bij het dreigen van protectie van het inlandsch fabrikaat, en hun uiterste krachten inspannen, om dezen, vóor hen noodlottigen maatregel af te weren.

II. Hoe is het gesteld met de fabricatie van sigaretten in onze kolonie?

Hare geschiedenis dateert nog van betrekkelijk jongen tijd. Wel zullen ook vroeger jaren hier sigaretten vervaardigd zijn, doch dit kan men gerust buiten rekening laten. De eigenlijke opkomst van deze industrie dagteekent sedert de geweldige revolutionnaire troebelen op Cuba vóór het uitbreken van den Spaansch-Amerikaanschen oorlog, waardoor handel en nijverheid verlamd, de uitvoer belemmerd, en ten slotte ten gevolge der blokkade en de bezetting van Cuba door de Amerikanen, geheel gestaakt werd. In dat tijdvak valt tevens de kortstondige bloei van de Curaçaosche sigarettenfabricatie. Doch ook niet langer heeft deze bloeitijd geduurd. Want zoodra de zaken op Cuba weer haar gewonen loop namen, hervatten ook de sigarettenfabrieken haar werkzaamheden, en de invoer begon weer opnieuw. Intusschen was men op Curaçao en elders *La Legitimidad* wel ontwend, maar niet vergeten.....De liefhebbers konden weer hun geurige havanna savoureeren.

Goede waar toch beveelt zich zelf aan.

Daartegenover staat als een onloochenbaar feit, dat het Curaçaosche maaksel zich zelf *niet* aanbeveelt. Slechts bij uitzondering, worden deze sigaretten gerookt. De fijnproevers van *La Legitimidad* — en dat is nagenoeg iedereen, die deze sigaretten rookt, — verklaren, dat zij, bij eventueele protectie, eerder den hoogen prijs voor deze willen betalen, liever dan de goedkoopere Curaçaosche te rooken; anderen gaan nog verder, en wenschen liever *in het geheel niet* te rooken, dan hun smaak te bederven met het inlandsch fabrikaat.

Is het wonder, dat deze industrie hier dus in een stadium van achteruitgang verkeert?

Wel geven de gouvernement-statistieken betrekkelijk gunstige cijfers, zelfs een schijnbare vooruitgang voor *den invoer van tabak*:

	hoeveelheid (kisten, enz.)	waarde
1898	68,954	ƒ 41,539
1899	79,702	50,401
1900	75,625	57,396

Maar vooreerst valt terstond ook hier weer het raadselachtig verschijnsel in het oog: een veel grootere vermeerdering van *de waarde*, dan van *de hoeveelheid* van het geïmporteerde. Doch ten andere geeft ook dit lijstje al evenmin een zuiver idée van de hoeveelheid tot sigaretten verwerkte tabak. Onder deze rubriek zijn ook gebracht de soorten, die stellig *niet* voor deze fabrikatie in aanmerking komen, zooals de gewone rooktabak, maar vooral de z. g. *negro-head* d. i. de zwarte zaamgeperste stukjes tabak, die hier als rook—, zoowel als pruimtabak algemeen door de mindere bevolking gebruikt wordt. Meer betrouwbare gegevens staan ons niet beschikbaar. Dit nog vernamen wij, dat van de ± 13 verschillende merken dezer sigaretten, die voor enkele jaren geleden hier bestonden,—weinig meer dan alleen door *naam* en *verpakking* zich van elkander onderscheidend, — tegenwoordig misschien niet meer dan twee of drie merken hun voortbestaan hebben weten te rekken.

Gloort er dan voor deze kwijnende industrie geen hoopvoller toekomst?

1. Er valt niet aan te twijfelen, dat deze industrie, *zooals zij nu hier bestaat en werkt*, behalve door de concurrentie, ook voor een groot deel door eigen schuld, haar ondergang te gemoet gaat.

A. Het heet, dat de Curaçaosche sigaretten van Sumatra-tabak vervaardigd worden. Maar het feit alleen dat deze tabak, gelijk booze tongen beweren, uit NEW-YORK wordt aangevoerd, geeft grond voor het vermoeden, dat in deze sigaretten nog wel iets anders dan alleen *echte* Sumatra-tabak verwerkt wordt. Waarom dan toch zijn eigen zaak benadeeld, en tabak van misschien *twijfelachtige* kwaliteit *duur* betaald? Wil men dan toch dit soort voor de fabrikatie gebruiken, waarom het dan niet door bemiddeling van een makelaar op de groote Amsterdamsche tabaksveilingen opgekocht? De *echte* Sumatra-tabak wordt natuurlijk alleen op Sumatra [Nederlandsch Oost-Indië] verbouwd en van daar naar Amsterdam gevoerd. Dáár is de markt, waar ook de handelaars van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika hun inkoopen moeten doen. (zie de *Oficina Maritima* van 8 April jl.) Waarom dus deze tabak in New-York uit de 2de, misschien 3de hand gekocht, waardoor men nodeloosèn de overwinst van den Amerikaanschen koopman én de enorme invoerrechten, die de V. S. heffen* van de Sumatra-tabak bijbetaalt (en men dus door eigen schuld een winst derft, die Curaçao anders eerder in staat zou stellen aan de concurrentie van het buitenland het hoofd te bieden,) en daarenboven nog de risico beloopt minder goede kwaliteit te ontvangen.

2. Het Curaçaosche fabrikaat beantwoordt niet aan de eischen, die hier en in Venezuela aan de sigaretten gesteld worden.

Noch de Virginia-tabak, die hier ook gebruikt werd, noch de Sumatra-tabak, waarmede men het nu probeert, zijn de tabakssoorten, (hoe goed en gerenommeerd ook op zich zelf) die men hier verlangt. Ze vallen hier nu eenmaal niet in den smaak. Men is

* Dat deze invoerrechten werkelijk enorm zijn, blijkt wel hieruit, dat, toen jaren geleden deze nieuwe tarieven van de Mc-Kinley-wet op de Amsterdamsche beurs bekend werden, onmiddelijk een extrapremie van 10.000 gld, werd uitgeloofd voor hem, die een groote scheepslading dezer tabak nog tijdig vóór den termijn, waarop deze wet in werking trad, naar New-York zou overbrengen.

De *Oficina Maritima* [8 April] raamt de gemiddelde beursprijs van de Sumatra op 5.14 frs per K.G.; de Mc-Kinley tarieven belasten haar echter met 22 frs. invoerrecht per K.G.

er niet van gediend. Het is geen „picadura." Het is duidelijk dat hier en in Venezuela *alléén* de Cuba-tabak voldoet.

En ten onrechte? De *Oficina Maritima* (8 April) die zulk een warm pleidooi leverde voor de Sumatra-tabak, geeft deze kostelijke bekentenis:

„Solamente el tabaco de la Isla de Cnba se resiste á toda comparacion con el de Sumatra. *Su singular y delicioso aroma no ha podido ser igualado*, ni mucho menos por el de ninguno de los productos de las islas neerlandesas. La competencia entre ambas hojas no ha tenido tampoco lugar, porque el precio elevado que alcanza el tabaco capero cubano, y al cual no llega nunca el de Sumatra, es razón más que suficiente para alejar aquella, bajo el concepto de que ambos productos tienen distinto destino y ambos han buscado y mantienen diversos mercados."

Kortom, een leek in het vak kan wel inzien, dat op deze wijze het voortbestaan van onze sigaretten-fabrikatie weinig redenen tot hoop geeft.

3. Een ander bezwaar heeft men tegen de papiersoort, die hier wordt aangewend. Het is algemeen bekend, hoe ook minder goed papier eener sigarette zelfs de beste, geurigste tabak onsmakelijk kan maken. [In Parijs heeft men er tegenwoordig wat nieuws opgevonden, en rolt men de sigarette in gedroogde koffiebladeren.]

Ook onder dit opzicht is onze industrie al niet bijster gelukkig geweest.

De sigaretten-fabricatie moge voor een Curaçaoenaar al doodeenvoudig en gemakkelijk aan te leeren *schijnen*, wanneer men evenwel een grondige studie maakt van den huidigen stand van zaken, komt men noodzakelijkerwijze tot de slotsom, dat ook deze tak van nijverheid, wil zij rechtens een goede reputatie genieten, zonder twijfel *technisch* en *practisch* ontwikkelde vakmannen vereischt, die bovendien, willen zij met succès werken, de benijdenswaardige eigenschappen dienen te bezitten, aan den smaak van hun clientèle tegemoet te komen. Zonder iemand te na te spreken, gelooven wij gerust te mogen constateeren, (het is trouwens voor niemand een geheim), dat deze vakmannen in onze kolonie nog niet gevonden worden.

Na deze uiteenzetting zal het voor iederen onpartijdigen beoordeelaar wel tamelijk aannemelijk zijn, dat het een hopeloos en onbegonnen werk is, op deze primitieve en onoordeelkundige wijze te trachten, het Cuba-fabricaat door het Curaçaosche te verdringen.

B. Maar heeft onze eigen sigarettenindustrie dan in het geheel geen toekomst, zelfs *niet na een essentieele reorganisatie?*

De bovengenoemde fouten, die onze industrie aankleven, wijzen van zelf aan, in welke richting de verbetering kan beproefd worden.

Wil men volstrekt beproeven te concurreeren, dan blijft voorloopig als eenig redmiddel over voor de industrie in onze kolonie, de grondstoffen van Cuba te laten uitkomen.

Reeds terstond rijzen ook tegen dit plan bijna onoverkomelijke moeilijkheden. De verzekering klinkt al te optimistisch en als een utopie, dat niet-vakmannen in staat zullen zijn, zelfs van de beste grondstoffen een sigarettensoort te fabriceeren, die *La Legitimidad* zal overvleugelen. En waar zullen zij het noodige kapitaal vinden om met succès den strijd tegen *The Henry Clay and Bock & Co. Limited* aan te binden?

Men fluistert, dat deze „trust" in allen ernst de plannen overweegt, bij eventueele protectie, een eigen fabriek op Curaçao op te richten.

Inderdaad, dan zou onze kolonie een industrie rijker zijn, aan wier „levensvatbaarheid" zelfs een onverbeterlijke pessimist wel niet twijfelen zal.

Maar wie zal daarmede het meest gebaat zijn? De koloniale schatkist? Veel minder dan nu. Nu trekt zij nog 10% van de ingevoerde sigaretten, dàn slechts 3% van de grondstoffen.

De tegenwoordige sigarettenfabrikanten, die hun petitie indienden bij het gouvernement? Dezen allerminst. Hun zaak zou *terstond* een doodelijke knak worden toegebracht.

Maar de Curaçaosche kooplieden-importeurs misschien? Het zou mogelijk zijn, dat zij voor den nieuwen fabrikant nog als tusschenpersonen voor den uitvoer noodzakelijk bleken; twijfelachtig echter, of ze nog even groote winsten zouden maken als nu.

De Curaçaosche werkman wellicht, die in dat geval in grooten getale zouden in dienst genomen worden door deze Engelsche maatschappij?

Er kan met sigarettenmaken een goed daggeld verdiend worden. Gewoonlijk wordt voor *handwerk* 50 à 60 cents per 1000 betaald. Een vlugge hand kan het allicht tot een 3000 stuks per dag brengen. En bij de goede zaken, die deze fabriek zeker zou maken, konden wellicht zeer vele handen werk vinden. Toch make men zich geen illusies hieromtrent. Het is niet onwaarschijnlijk, dat in casu ook wel een stel bekwaam personeel van Cuba herwaarts wordt overgebracht; ten andere staat het nog te bezien, of het getal Curaçaoenaars, die er geregeld werk zullen vinden, wel zoo *buitengewoon* groot zal zijn. De hooge vlucht, die deze industrie op Cuba genomen heeft, wettigt het vermoeden, dat hun fabrieken van de nieuwste machinerieën zijn voorzien, die ook hier aangeschaft, veler handen overbodig zullen maken.

Toch moeten wij bekennen, dat dit misschien (??) nog de beste oplossing van de kwestie kan zijn. Het kan meevallen. Voor ons echter heeft het iets van „een sprong in het duister."

Zeker echter zal de „Company" zelve het meeste profijt trekken van de te maken winsten. Doch èn bij de onzekerheid van de voordeelen van alle overigene belanghebbenden èn bij de weinige sympathie, waarin de Engelschman in onze dagen zich in onze kolonie verheugt, zal men weinig enthousiasme ontmoeten, om tot verwezenlijking van dit plan mede te werken.

VOORSTEL.

Evenwel, men veroorloove ons een voorstel dat wij echter eerst grondig besproken en onderzocht zouden wenschen.

In een kolonie als de onze, waar zoo weinig industrie is, moet men trachten te redden, wat maar eenigszins te redden is.

Zeker is het, dat de tot nu toe beproefde tabakssoorten niet voldoen aan den veeleischenden smaak van de rookers van den Havannasigarette. Nutteloos derhalve nog voort te gaan, tegen de Havanna-sigaretten-fabricatie te willen opwerken.

Maar zou men het niet op een *meer bescheiden* voet kunnen aanleggen?

Zou men het, — met steun van het gouvernement, onder voorlichting van deskundigen b. v. van de nieuwe *Maatschappij van Landbouw*, enz. met aller samenwerking,—niet zoover kunnen brengen, dat voor de Havanna-sigarette een *zeer goedkoop* surrogaat werd in de plaats gesteld, VOOR DE MINDERE KLASSEN DER MAATSCHAPPIJ IN ONZE KOLONIE?

Het is maar een vraag en een voorstel.

Zou dit plan ook werkelijk uitvoerbaar zijn?

Wij gaan hierbij van de veronderstelling uit, dat „*La Legitimidad*" wel niet goedkooper zal worden, en dat het misschien mogelijk is een *veel goedkoopere* sigarette te leveren van bekend inferieure kwaliteit.

Reden tot die veronderstelling vinden wij in het feit dat de Cuba-tabak zeer duur, alle andere tabakssoorten, die voor dit voorstel in aanmerking komen, veel lager in prijs zijn.

Is dit voorstel uitvoerbaar? misschien wel op deze wijze.

a. Volgens onze berekening moet de *echte* Sumatra-tabak, aangekocht op de Amsterdamsche veilingen, aanmerkelijk lager zijn in prijs.

Tot onze spijt staat ons echter niet deze beursnoteering ter beschikking. Dit is evenwel gemakkelijk te achterhalen.

Blijkt nu het verschil met de prijzen in New-York werkelijk *bijzonder groot* te zijn, dan is reeds één middel gevonden om het voorstel uitvoerbaar te maken.

b. In de vorige eeuw had de tabak van St. Eustatius een goeden naam op de handelsmarkt. Misschien ligt het in de bedoeling van ons tegenwoordig koloniaal bestuur, deze culture aldaar opnieuw te beproeven. De toekomst zal dan uitmaken, of er werkelijk een *goede* soort gekweekt is. Voor de hand ligt het, dat deze *goedkoop* kan zijn.

c. Bij geruchte is ons ter oore gekomen, dat op dit eiland in de omgeving van Carácas-baai een tabaksplant in het wild wordt gevonden, afkomstig van verwaaide zaadjes van aldaar geloste Cuba-tabak. (??) Het klinkt vreemd, maar het is mogelijk; daarom dient een nader onderzoek afgewacht.

Mocht één of meer dezer proeven met gunstigen uitslag bekroond worden, dan is het buiten kijf, dat onze sigaretten-industrie een hoopvolle toekomst te gemoet kan gaan. In dit geval is het billijk, dat ons bestuur zijn steun verleent, reeds nú, door een proefneming te bevorderen, en bij welslagen, door aan dit fabrikaat eenige voorrechten toe te kennen, b. v. vrije invoer voor de andere eilanden der kolonie. Aan het werk dus!

III. Verdient het aanbeveling over te gaan tot heffing van een buitengewoon hoog invoerrecht op de Havanna-sigaretten? M. a. w. Is zulk een protectie van het tegenwoordig inlandsch fabrikaat billijk of noodzakelijk?

Eigenlijk is de kwestie tamelijk wel opgelost door de eenvoudige uiteenzetting van den toestand. Toch willen wij bij de oplossing er van enkele principen van ons vorig artikel in het kort in het geheugen roepen, die ons hierbij hebben voorgelicht.

1. Men zij niet *per se* tegen vrijhandel en vóór protectionisme; — omgekeerd evenmin; een „onoordeelkundig" toegepast protectionisme keuren wij ook af.
2. Uit de praktijk, ondervinding en plaatselijke omstandigheden moet blijken, welke van de twee systemen voor één enkel of voor verschillende artikelen de voorkeur verdient.
3. De omstandigheden kunnen zich wijzigen, zoodat men vroeg of laat gerechtigd is, een andere houding aan te nemen.
4. Wanneer een of andere industrie zich niet langer kan staande houden, moet men protectie verleenen, bij aldien het *duidelijk* blijkt, dat die maatregel *billijk* en *noodzakelijk* is.— Aan de hand van deze beginselen, met het oog op de plaatselijke omstandigheden, in verband met de waarschijnlijke gevolgen van protectie, geven wij (*geheel als een persoonlijke meening*) de volgende oplossing als gerechtvaardigd:

a. In aanmerking genomen de vele gebreken en de geringe omvang van deze industrie, de geringe verwachtingen van een betere toekomst achten wij het *billijk*, onder *deze* omstandigheden *niet* tot protectie van dit fabrikaat over te gaan, en het raadzamer voorloopig alles *in statu quo* te laten.

b. Is het *niet* in het belang van de *koloniale schatkist*, deze 10% invoerrechten, die tot nu toe van Havanna-sigaretten geheven worden, af te schaffen. Uit vertrouwbare bron gewerd ons de mededeeling, dat sedert het in werking treden dezer belasting, of althans tegenwoordig, de Engelsche sigaretten-maatschappij op Cuba, deze 10% voor haar rekening heeft genomen. Ondanks deze belasting zijn deze sigaretten feitelijk dan ook niet duurder geworden.

* *
*

Tot slotte een kleine opmerking: Het zal menigeen bevreemden, dat wij *in hoofdzaak*, wat het praktisch gedeelte betreft van de kwestie, nagenoeg tot dezelfde conclusie komen als *El Imparcial* en *De Vrijmoedige*. Het geheim schuilt hierin, dat wij geen voorstanders zijn van een „*onoordeelkundig*" toegepast Protectionisme.

X.

P. S.

Vóór het afdrukken dezer courant ontvingen wij nog de volgende aanvulling van het koloniaal verslag:

In 1901 werden ingevoerd 471.600 pakjes sigaretten ter waarde van fl. 32.614. en 51.620 KG. tabak (voor het grootste gedeelte pruimtabak) ter waarde van *f* 39.461.

X.

Naschrift. Wij bedanken den Heer X. ten zeerste voor zijn hooggewaardeerde medewerking; ruiterlijk willen wij verklaren, dat wij het met den geachten inzender eens zijn in zeer vele punten; echter meenen wij ons verplicht om volledig te wezen, ook de bewijzen mede te deelen van hen, die zich overtuigd houden, dat de sigarettenfabricatie op Curaçao zeer goed slagen kan en volstrekt niet strekken zal noch ten nadeele van den staat, noch van den handel, noch van het volk. Hierover in ons volgend nummer.

Redactie.

Rijkslandbouwproefstations.

Omtrent deze instelling kan het volgend overzicht worden gegeven:

Er zijn in Nederland 6 Rijkslandbouwproefstations, t. w.: te Wageningen, Groningen, Goes, Hoorn, Maastricht en eveneens te Wageningen, het zadenstation.

1. Eerstgenoemde inrichting is de oudste. Zij kwam tot stand in 1877 als een afdeeling der Rijkslandbouwschool te Wageningen, en werd in 1892 een op zich zelf staande inrichting. Reeds enkele jaren na zijn oprichting was de belangstelling in dit station zoo groot geworden, dat het niet langer in staat was de werkelijk gevoelde behoefte te bevredigen.

Daarom werden in 1889 drie nieuwe stations opgericht, t. w.: te Groningen, Goes en Hoorn, en, in verband daarmee, is de werkkring van het station te Wageningen beperkt tot de provinciën Gelderland, Utrecht en Overijsel.

2. Het station te Groningen, geopend in 1889 voor de provinciën Groningen, Drente en Oostelijk Friesland en gelegen in een centrum van akkerbouw, houdt zich inzonderheid bezig met het onderzoek van grondsoorten en meststoffen.

3. Het station te Goes, werd, aanvankelijk ten behoeve van den akkerbouw in het zuiden des lands, opgericht te Breda, (Oct. 1889). De verplaatsing naar Goes in 1893 hield verband met de suikerbietencultuur op de Zeeuwsche eilanden. Thans strekt het zich uit over de provinciën Zeeland, Westelijk Noord-Brabant en het eiland Goeree-Overflakkee.

4. Het derde, in 1889 nieuw opgerichte station werd gevestigd te Hoorn (voor Noord-Holland, Zuid-Holland — behalve Flakkee—en Westelijk Friesland), met het oog op de voorname plaats, die in deze provinciën door zuivelbereiding en veeteelt wordt ingenomen. Onderzoekingen en proefnemingen met betrekkingen tot de veevoedering en den zuivel staan hier op den voorgrond.

5. De opening van het vijfde station te Maastricht was noodig geworden, daar het proefstation te Goes bleek niet aan alle ingekomen aanvragen uit het zuiden des lands te kunnen voldoen. Het is geopend in December 1897 en strekt zijn werkzaamheid uit over de provinciën Limburg en Oostelijk Noord-Brabant.

6. Het onderzoek van landbouwzaden geschiedde aanvankelijk aan het station te Wageningen, na 1899 ook aan de andere stations; in 1894 werd dit onderzoek voor het geheele rijk gecentraliseerd aan een afdeeling van eerstgenoemde inrichting, welke afdeeling in 1898 een zelfstandig instituut is geworden, onder de benaming „Rijksproefstation voor zaadcontrôle".

II. De proefstations hebben ten doel, den landbouwer rechtstreeks bij de uitoefening van zijn beroep voor te lichten, zoo ten aanzien van de samenstelling van zijn grond, als met betrekking tot de hoedanigheid der in zijn bedrijf benoodigde voedermiddelen, meststoffen, zaaizaden

enz. en der voortbrengselen van zijn bedrijf.

Tot rubrieken saamgevat, kan men de onderzoekingen verdeelen in:

a. die ten behoeve van koopers van meststoffen, voedermiddelen en zaaizaden, geleverd door handelaren, die bij den verkoop een bepaald gehalte aan zekere bestanddeelen waarborgen, met het recht aan den kooper op kosteloos onderzoek der door dezen aangeboden monsters (zgn. openbare contrôle);

b. die ten behoeven van landbouwers voor monsters afkomstig van partijen, gekocht van anderen dan de sub a. bedoelde handelaren, voor grondmonsters en producten van het bedrijf (zgn. particuliere contrôle en particulier onderzoek). Naarmate de proefstations meer algemeen bekend worden en de landbouwers zich voor den aankoop hunner benoodigdheden meer aaneensluiten op coöperatieven grondslag, neemt de openbare contrôle af en de particuliere contrôle toe;

c. die in het belang der wetenschap, opsporing van nieuwe onderzoekingsmethoden en bacteriologische onderzoekingen.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Havennieuws.

H. M. *Koningin Regentes* is Woensdagmiddag naar La Guaira vertrokken om een hooggeplaatst persoon over te brengen naar Puerto-Rico.

* *

De Eerw. Br. A. de Groot, van het klooster in Pietermaai, zal na een 17 jarig verblijf in de tropen 23 April per *Prins Willem II* wegens ziekte naar het vaderland terugkeeren. Wij wenschen den Eerw. Broeder een gelukkige reis.

Posterij.

De verloren mail van 9 Februari schijnt eindelijk terechtgekomen. Ll. Maandag maakte de postdirecteur bekend, dat er door het postkantoor te 's Gravenhage inlichtingen gevraagd zijn naar de reden der late aankomst aldaar van een aangeteekend stuk, dat zich in die mail bevond. Ook wij ontvingen bericht, dat de brieven van den 9den Februari van hier verzonden, den 21sten Maart te Rotterdam zijn aangekomen.

* *

De fransche boot *Alexandre Bixio* kwam Zondagmorgen hier binnen en verliet onze haven weder om half tien met bestemming naar Cartagena en Colon. Van dit vroege vertrek was bij de posterijen niets bekend. Terwijl de directeur druk bezig was met de aangekomen mail, hoorde hij *toevallig*, dat deze boot reeds zoo spoedig zou vertrekken; aanstonds werd om inlichting gevraagd bij de agenten van de lijn, die het bericht bevestigde. Het was toen reeds *half tien*, de boot stond op het punt om uit te stoomen, de trossen waren al losgemaakt. Gelukkig, dat om *Zondagsrust* de brievenmalen des *Zaterdags* werden in orde gebracht, nu kon nog juist de verzending plaats hebben; ware de *Zondagsrust* hier niet ingevoerd, dan zou geen enkele brief verzonden zijn, nu zullen velen hun brieven Zaterdag reeds naar 't postkantoor hebben gebracht.

* *

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

C. Alvarez, A. Delvalle, B. Daal, Hilardo Daal, I. Fieldman, N. Hayem, R. H. Jesurum, J. Karl, Chas Lima Jr., Clemencia Maduro, Mores Penha, Richard en Hines, Mrs. L. B. Smith, William Seegard, Mr. Scherender [2], August von Zaalmile, Señor Maduro, [aang.]

* *

De met den *Gouverneur van Heerdt* naar Aruba te verzenden brievenmaal wordt instede van Maandag, Dinsdag den 22n. dezer om 5 uur P. M. gesloten.

Officieele berichten.

Hare Majesteit onze Koningin is ernstig ziek. Geve God, dat spoedig het dreigend gevaar geweken zij!

* *

DE GOUVERNEUR,

Heeft goedgevonden te bepalen, dat tot viering van den verjaardag van Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg, naar aanleiding van een van Z. E. den Minister van Koloniën ad interim ontvangen telegram, de viering van den verjaardag van Zijne Koninklijke Hoogheid volgenderwijze zal plaats vinden: Heden zal

1°. van zonsopgang tot zonsondergang van alle gouvernementsgebouwen en forten de vlag waaien en op de alhier vertoevende schepen van Hr. Ms. zeemacht van top worden gevlagd:

2°. de tenue van den dag zal zijn de groote monteering met sjerp voor zoover die tot de kleeding behoort.

Eerste telegram.

De HEG. Heer Gouvernevr heeft twee telegrammen ontvangen over de ziekte van Hare Majesteit:

„GOVERNOR — Curaçao.

Koningin sedert paar dagen lijdende koorts. Volgens geneesheeren heden algemeene toestand betrekkelijk bevredigend. Prins Nederlanden verlangt Zaterdag geen parades.

BERGANSIUS."

Naar aanleiding van het hierboven ontvangen telegram heeft de Gouverneur van Curaçao bepaald het volgende aan Zijne Koninklijke Hoogheid, den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklemburg, te seinen:

"PRINS DER NEDERLANDEN

Met aanbieding eerbiedige hulde zenden ingezetenen kolonie Curaçao de vurigste wenschen voor spoedig herstel van Hare Majesteit de Koningin.

GOUVERNEUR".

Tweede telegram.

"GOVERNOR—Curaçao.

Bulletin Koningin lijdende febris typhoidea. Ziekte normaal verloop.

BERGANSIUS".

* *

Bij Gouvernements-beschikking, is:

1°. met ingang van 1 Juli a. s., aan den maréchaussee der 1e. klasse A. Houtman, op St. Martin N. G, een eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

2°. gerekend te zijn ingegaan den 1n. April 1902, de Heer J. M. F. S. van Eps, Wijkmeester van de2 de wijk, Pietermaai, belast met de waarneming der functiën van Wijkmeester van de 2de en 3de wijk Willemstad.

3°. aan den Heer J. A. Lampe, geëmploijeerde ten postkantore alhier, een binnenlandsch verlof verleend voor den tijd van vijf weken, ingaande den 21sten dezer maand, met vergunning om zich naar Aruba te begeven.

Gevallen regen.

van	17 — 24 Maart........	0 mM.
van	24 — 31 Maart........	42,1 mM.
van	31 Maart — 7 April......	0 mM.
van	7 — 14 April........	0 mM.
	Totaal	42,1 mM.

Ingezonden Stukken.

"Moed, Beleid en Trouw."

Het Bestuur der centrale afdeeling alhier van de vereeniging: „Moed, Beleid en Trouw" brengt bij deze zijn besten dank aan allen die in het afgeloopen jaar door hunne contributiën en giften die vereeniging hebben gesteund.

Mogen die blijken van belangstelling in de vereeniging steeds blijven en ook anderen aangespoord worden om mede iets bij te dragen tot het nuttige oogmerk der instelling, n. l. het verleenen van stoffelijke hulp en bijstand aan ridders der Militaire Willemsorde beneden den rang van officier of aan hunne weduwen of weezen, die buiten hunne schuld die hulp en bijstand noodig hebben.

Het Bestuur mocht de voldoening hebben, dat de HoogEdelgestrenge Heer Gouverneur het Eere-Voorzitterschap dezer afdeeling wel heeft willen aanvaarden als een blijk van Z. H. E. G. ingenomenheid met het doel dezer Vereeniging.

De Voorzitter,
E. D. E. van den Bossche,
De Secretaris,
J. J. van den Berge.

Ingezonden Mededeelingen.

Buitenland.

Frankrijk. — Het vertrek van president Loubet naar Rusland is nu op 16 Mei gesteld; den 28sten is hij reeds terug.

Engeland. — De minister van Oorlog, Brodrick, deelde in het Lagerhuis mee, dat Kritzinger's proces uitgesteld was, omdat de instructie nog niet afgeloopen was.

Verder zei de minister: „Ik verneem, dat generaal Methuen en kolonel Townsend om twee uur te Klerksdorp werden verwacht. Een officier van gezondheid rapporteert, dat beiden het goed maken. Ik vermoed, dat ze los zijn gelaten, ofschoon het niet bepaald in het telegram staat vermeld." (Toejuichingen.)

Healy vroeg, of de regeering even grootmoedig zou zijn en Kritzinger zou vrijlaten. (Toejuichingen bij de nationalistische Ieren.)

Brodrick antwoordde hierop echter niet. Grootmoedigheid hebben de Boeren van de Engelschen niet te verwachten.

Een telegram van Kitchener uit Pretoria meldt nader, dat Methuen te Klerksdorp is aangekomen en dat zijn toestand goed is.

—Eindelijk gaat de pers meer aandacht wijden aan het o. i. zoo belangrijke feit van lord Wolsoley's reis.

Deze zegt zelf, dat 't hem te doen is om een zeereisje.

Reynolds Newspaper verklaart:

„De waarheid is, dat de regeering erkent, dat Engeland in Zuid-Afrika de nederlaag geleden heeft. Daarom staat zij klaar, om met de zegepralende Boeren vrede te sluiten".

Het *Wiener Fremdenblatt* legt de zaak ook uit als een teeken dat Engeland naar middelen zoekt om met de Boeren te onderhandelen.

Lukt het niet, dan wordt er al van gesproken, de kroning van koning Eduard uit te stellen......

—*Kroningsgeschenk.*—Men deelt aan de *Birmingham Post* mee, dat koning Eduard van keizer Wilhelm een bijzonder aardig kroningsgeschenk krijgt nl. een album, met de hand beschilderd en met de monogrammen van den koning en de koningin in brillanten; dat album zal al de portretten bevatten van de levende afstammelingen van wijlen koningin Victoria, met aanduiding van nationaliteit, verblijfplaats enz.

Transvaal. — Den 3den Maart seinde Kitchener uit Pretoria:

Kekewich's en Grenfell's colonnes vervolgen De la Rey's commando's, die, naar het heet, verspreid zijn. Lord Methuen is met een colonne uit Vrijburg onderweg naar Lichtenburg om te trachten den vijand te onderscheppen."

Lord Methuen behoorde wel niet tot de knapste, maar toch tot de taaiste generaals in 't Engelsche leger. Tallooze malen in den uitslag van zijn ondernemingen teleurgesteld, hield hij vol en verklaarde, desnoods tot het einde van den oorlog te willen blijven. Onlangs schijnt hij een brief naar huis te hebben geschreven, waarin hij over een paar maanden het einde voorspelde: de Boeren gingen zich overgeven.

Hij niet, en niemand kon vermoeden, dat hij zelf zich aan de Boeren zou moeten overgeven.

Wat Kitchener verder seinde las Brodrick in het Lagerhuis voor:

Het spijt mij zeer, u slecht nieuws te moeten zenden over Methuen. Hij was met 900 bereden manschappen onder majoor Paris en met 300 infanteristen, 4 kanonnen en een pompom uit Vrijburg naar Lichtenburg opgerukt en zou Grenfell met 1300 man bereden troepen den 8sten te Rooirandjesfontein ontmoeten. Gisterenochtend in de vroegte werd Methuen tusschen Tweebosch en Palmietkuil door de strijdmacht van De la Rey aangevallen. De Boeren voerden aan drie kanten een charge uit. Vijfhonderd bereden manschappen zijn te Maribogo en Kraaipan aangekomen en werden door de Boeren nagezet tot op ruim 5 KM. van het tooneel van den strijd. Zij melden, dat Methuen, de kanonnen, de tros enz. in handen van de Boeren zijn gevallen. Toen men Methuen het laatst zag, was hij gevangen. Ik heb nog geen bijzonderheden aangaande de verliezen of andere inlichtingen.

Ik had reeds maatregelen genomen om troepen naar deze streek te zenden. Ik denk dat deze plotselinge opleving van de roerigheid van de Boeren ten doel had, troepen die De Wet in het nauw brachten, weg te trekken."

De indruk die deze mededeeling maakte midden onder de behandeling der legerbegrooting viel als een koud stortbad op het warme optimisme der regeering. De teleurstelling werd woede, toen de Ieren een groot gejuich aanhieven. Deze zwegen dan ook spoedig weer en brachten mede hun hulde aan Methuens vroegere verdiensten.

Een volgend telegram van Kitchener vat het rapport samen van majoor Paris, die bij Methuen was maar te Kraaipan aankwam.

Majoor Paris is met het overschot van de manschappen te Kraaipan aangekomen. Hij rapporteert dat de Engelsche colonne in twee afdeelingen oprukte. Eenige troepen met ossenwagens braken om drie uur 's ochtends van Tweebosch op, de met muilen bespannen wagens een uur later. De Boeren vielen kort na dagbreek aan, vóór er versterkingen konden aankomen. De verspreide linie in de achterhoede geraakte in verwarring. Intusschen galoppeerden een groot aantal Boeren op onze beide flanken aan. Dezen werden eerst tegengehouden door flank-afdeelingen, maar de paniek en het op hol slaan van de muilen waren al begonnen. Alle wagens met muilen met een verschrikkelijk mengelmoes van bereden manschappen renden de ossenwagens voorbij. Alle pogingen om ze tegen te houden, waren vruchteloos. Paris verzamelde 40 man en bezette met dezen een stelling 1600 M. voor de ossenwagens uit, die daarna stilhielden. Na dappere maar vruchtelooze tegenweer stormden de Boeren op de wagens af, *waarbij Methuen in de dij werd gewond, terwijl Paris omsingeld werd en zich vervolgens over moest geven.* 's Ochtends was Methuen nog in het kamp van de Boeren."

Dit telegram is een bijzonder staaltje van oorlogstelegrammen-diplomatie. Immers uit den eersten regel zou men opmaken, dat er nog een overschot van manschappen was, dat niet gevangen werd genomen. Maar uit het slot blijkt, dat majoor Paris wel gevangen werd genomen, doch losgelaten.

Uit deze gegevens kan gemakkelijk een conclusie worden getrokken met betrekking tot de bewapening en kleding van „het overschot", dat te Kraaipan aankwamen.

In groot tenue, klaar voor een parade, zullen ze wel niet zijn geweest. En dan zal het telegram uit Londen aan de *Petit Bleu* nog zoo ver niet van de waarheid zijn, als het schat, dat De la Rey 1000 gevangenen maakte. Te merkwaardiger als men bedenkt, dat De la Rey's macht volstrekt niet grooter was dan die van Methuen.

Kitchener seint nog in een later telegram, waarin hij een doel van de schuld laadt op Kaffers en muilezels, die in de war kwamen en op de Khaki uniformen der Boeren:

De vijand telde 1100 man met een vijftienponder en een pompom. De la Rey, Celliers en andere Boerenaanvoerders waren tegenwoordig.

Men zag dat Methuen goed verzorgd werd in zijn wagen. Ik verneem dat zijn dijbeen gebroken is en hij het goed maakt. Ik hoop dat de thans aankomende versterkingen den toestand in deze streek zullen verbeteren, zonder de krijgsverrichtingen elders te storen.

Het is te begrijpen, dat de nederlaag en gevangenneming van lord Methuen in het hart van Engeland, de Londensche Beurs, grooten indruk maakte: er heerschte eerst een soort paniek, Afrikaansche waarden werden zoo snel men kon tot elken prijs verkocht, later herstelde zich de koersen een weinig.

Op straat was Methuen algemeen onderwerp van gesprek, zelfs werd hier en daar „weg met Chamberlain" geroepen, nog heel bescheiden, één wolkje aan helderen hemel, maar toch profetie van den storm die over het hoofd van den schuldigen minister eens losbreken zal.

De pers brengt algemeene hulde aan De la Rey, die, zonder eenige overmacht Methuen, die hem vervolgde, zoo te pakken nam.

Het feit, dat de Boeren en Engelschen gelijke kleeding droegen was, dat erkent een der bladen zelf, vóor de Boeren even lastig als voor de Engelschen en heeft dus weinig invloed kunnen uitoefenen, terwijl om de schuld, die den muilezels weer wordt toegedicht, gelachen wordt, het hartelijkst natuurlijk door de Ieren in 't Parlement, die ervan schaterden.

Maar merkwaardig is, dat nog steeds Methuen zelf door de critiek wordt gespaard. Een enkele fluistert: Mannen zijn noodig, in nog andere beteekenis. De la Rey is geen gewone tegenstander, en slechts een bevelhebber van zeer groote strategische bekwaamheid en altijd tot handelen bereid, kan zich met hem meten.

Maar dit wordt goed gemaakt door andere bladen als *Morning Post*, die schrijft:

Wij betreuren deze ramp diep, hoofdzakelijk omdat Lord Methuen er het slachtoffer van is: het Britsche leger bezit geen officier met meer plichtsgevoel noch met grooter ijver om, hetzij in vredestijd of in den oorlog, zijn plicht tot het einde toe te volbrengen.

Kolonel De Wit schrijft in de *N. R. Ct.* over Tweebosch:

Aan Engelsche zijde 1200 man, waarvan 900 bereden, met 5 vuurmonden, aan Boerenzijde 1100 man met 2 vuurmonden, en de sterkere wordt door den zwakkere verslagen, geheel in de pan gehakt! De Engelsche verliezen bedragen, zooals het eerste bericht luidt, aan gesneuvelden 3 officieren en 38 man, aan gewonden 5 officieren en 72 man, dus totaal bijna 10 pCt. van de geheele sterkte. Maar wat beteekenen deze cijfers, tegen het feit, dat behalve 500 bereden manschappen, die, in wilde vlucht tot op 6 K. M. vân het slagveld vervolgd, te Maribogo en Kraaipan (stations, onderscheidenlijk 70 en 55 K. M. ten zuiden van Mafeking) zijn aangekomen, de bevelhebber, Lord Methuen, met de geheele colonne, kanonnen en trein in handen van den vijand is gevallen? Wat te denken van het beleid van de aanvoerders en van de militaire bruikbaarheid der minderen, indien iets mogelijks is, als hier is voorgevallen?

Mevrouw Methuen, die haar man juist had bezocht en op reis naar Engeland was, heeft op Madeira het nieuws vernomen en is onmiddellijk naar Kaapstad teruggekeerd.

— Volgens de *Daily Express* heeft de Transvaalsche legatie te Brussel bericht ontvangen, dat lord Kitchener reeds het antwoord van president Steyn en Schalk Burger ontving op de mededeeling der nota's, gewisseld tusschen Engeland en Nederland. De Boerenaanvoerders te velde weigeren — natuurlijk — alle onderhandeling zonder de voorwaarde der onafhankelijkheid.

Advertentien.